Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Concept accountantsverslag 2018 Vervoerregio Amsterdam

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Aan de rekeningcommissie van Vervoerregio Amsterdam
t.a.v. de heer drs. A. Joustra, secretaris
Postbus 626
1000 AP Amsterdam

7 juni 2019

concept accountantsverslag zoveel mogelijk in eindredactie met punten ter afstemming in de rekeningcommissie van 11 juni

Geachte leden van de rekeningcommissie,

Hierbij ontvangt u accountantsverslag met betrekking tot onze controle van de jaarrekening van Vervoerregio Amsterdam voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2018. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplanning 2018. Onze zienswijzen en bevindingen zijn openlijk en constructief besproken met uw organisatie.

Het rapport bestaat uit drie delen. Deel 1 geeft ons totaaloordeel bij uw jaarstukken. Deel 2 beschrijft de ontwikkelingen voor uw organisatie en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen. Deel 3 (bijlagen) gaat in op de omvang van de goedkeuringstolerantie, onze onafhankelijkheid en een samenvatting van onze formele communicatie.

Wij hebben de inhoud van dit verslag afgestemd op 3 juni 2019 met de ambtelijke organisatie en bespreken dit verslag graag op dinsdagavond 11 juni 2019 met de rekeningcommissie. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van dit accountantsverslag nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. A.E. Gerritsma RA
senior director

Onze belangrijkste boodschappen

Wij zijn voornemens een goedkeurende verklaring af te geven

Wij hebben onze controle met uitzondering van een aantal zaken **(o/s)** afgerond. Onder het voorbehoud van mogelijke aanvullende bevindingen zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring gedateerd 10 juli 2019 te verstrekken over de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid **(o/s)** van de verantwoorde cijfers.

Schattingen bedrijfsvoering zijn evenwichtig

De schattingen die het dagelijks bestuur heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2018 hebben wij als evenwichtig beoordeeld. Een belangrijke schatting heeft betrekking op twee BTW- vraagstukken van de Vervoerregio:

1. Mogelijke claim van provincie Noord Holland €2,0 miljoen niet te verrekenen BTW verantwoord onder de NUBBV
2. Terugvordering BTW/BCF 2012-2016 van €0,5 miljoen verantwoord onder de vorderingen op openbare lichamen.

De gerealiseerde lasten zijn 20% lager dan de gewijzigde begroting 2018 als gevolg van vertraging diverse projecten

In 2018 is de onderschrijding 20% ten opzichte van de gewijzigde begroting 2018 als gevolg van vertraging van diverse projecten. Wij adviseren aandacht te geven aan het voorspellend vermogen van de organisatie.

Risico's zijn niet nader gekwantificeerd en weerstandsvermogen reserve koersverschillen en ICT reserve is gedaald ten opzichte van voorgaand jaar

Wij adviseren om inzichtelijk te maken hoe de vrije BDU-ruimte zich op lange termijn verhoudt tot alle ambities en opgaven voor de Vervoerregio en eventuele risico's op tegenvallers kunnen worden opgevangen. Belangrijk hierin is om onderscheid te maken tussen de harde financiële risico's en de beleidsmatige risico's (beleidsdoelstellingen en -ambities).

Verbeterslag kwaliteit jaarstukken 2018 was noodzakelijk

Na gezamenlijke intensieve inzet en diverse afstemmingen is de kwaliteit van de huidige versie van de jaarstukken voldoende en voldoet deze aan BBV. Wij adviseren aandacht te geven aan verbetering van de kwaliteit van de jaarstukken.

Groeitraject Verbijzonderde Interne Controle en verbeterplan 2019 noodzakelijk

Wij adviseren het management om de door de VIC gerapporteerde aanbevelingen tezamen met verbeterplan 2018 concreet te maken door een tijdschema aan de actiepunten te koppelen aan opvolging van de acties voor de verdere ontwikkeling van de interne controle in 2019. Daarmee kan een basis worden gecreëerd om de rechtmatigheidsverantwoording, die wordt gevraagd vanaf 2021, te onderbouwen.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2018

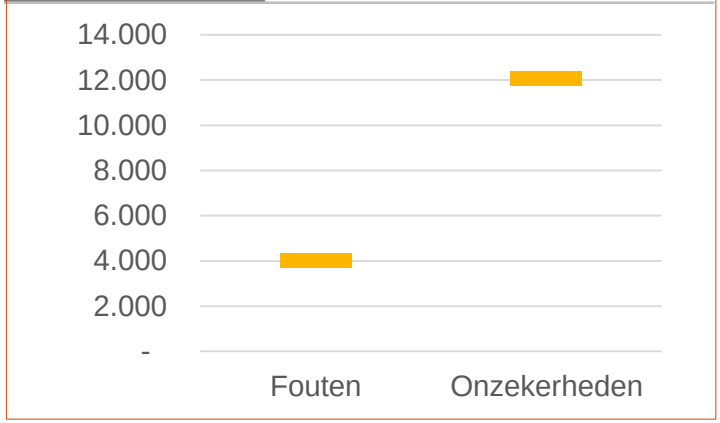

Wij hebben de controle van uw jaarstukken met uitzondering van een aantal zaken **(o/s)** afgerond. De reikwijdte van onze controle is ongewijzigd ten opzichte van onze controleaanpak. De door ons geconstateerde bevindingen zijn gecorrigeerd.

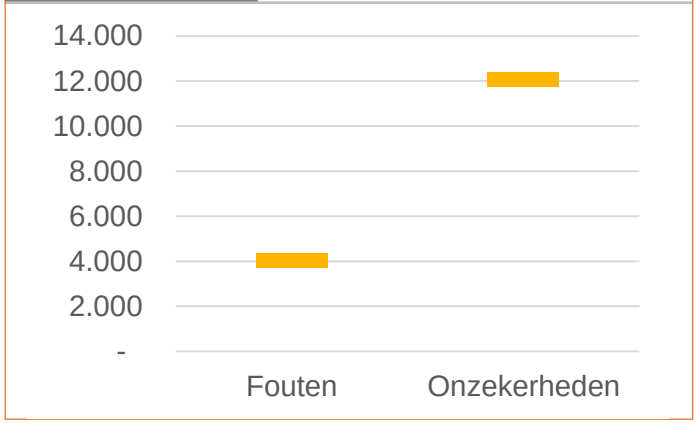
Onder het voorbehoud van mogelijke aanvullende bevindingen zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring gedateerd 10 juli 2019 te verstrekken over de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid **(o/s)** zoals hieronder weergegeven.

Voor een nadere toelichting op de bevindingen klik hier.

Getrouwheid	
Oordeel:	goedkeurend

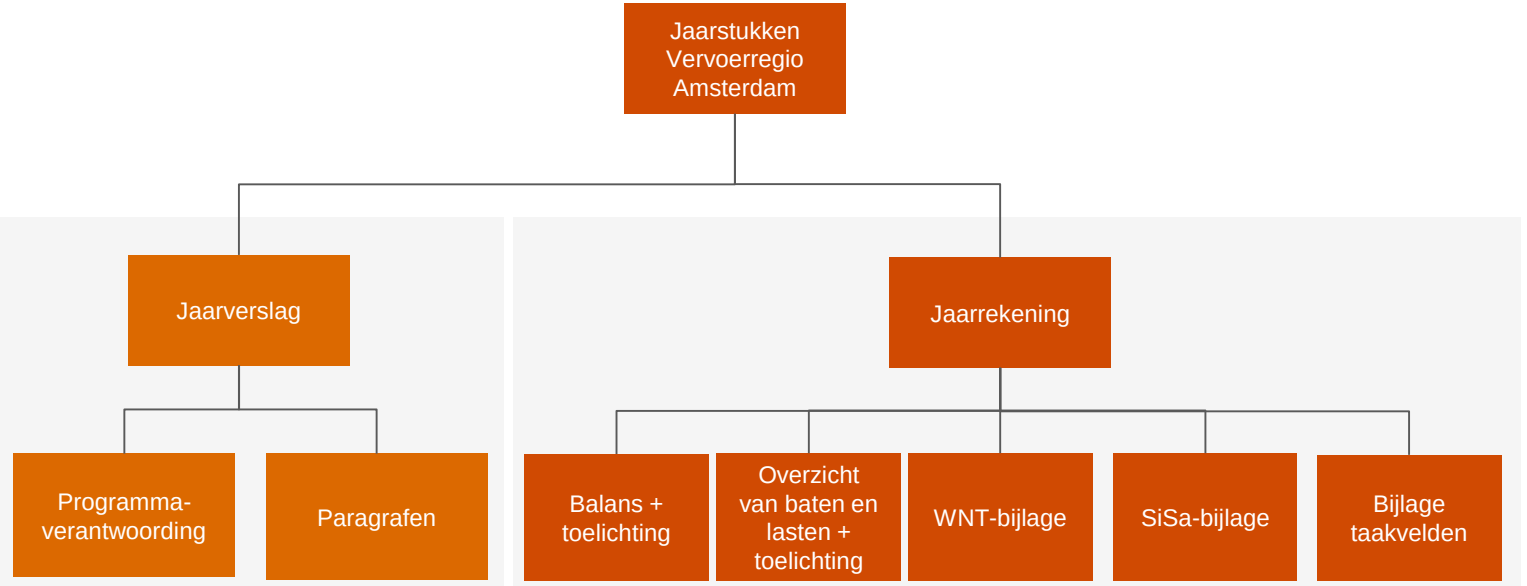
Rechtmatigheid	
Oordeel:	**o/s**

= absoluut bedrag fouten of onzekerheden x € 1.000
= door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x € 1.000

Reikwijdte van onze controle

De reikwijdte van de controle is zo ontworpen dat er voldoende controle-informatie wordt verkregen met betrekking tot uw jaarrekening, ter ondersteuning van een kwalitatieve controle. In het controleplan hebben wij afspraken met u gemaakt over de reikwijdte van de controle. Wij bevestigen dat de definitieve reikwijdte van de controle gelijk is aan die in het controleplan. Onderstaand hebben wij een samenvatting opgenomen.

= door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x € 1.000

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

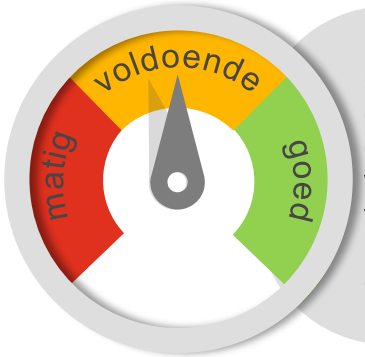
- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

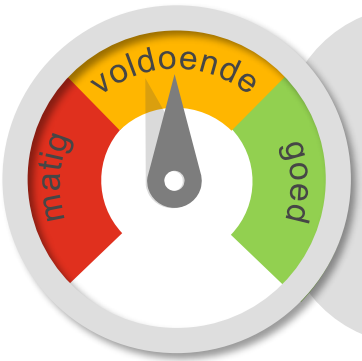
De kwaliteit van uw jaarverslag is voldoende

Informatiewaarde is voldoende

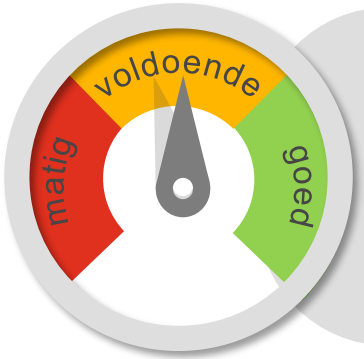
Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Dit alles vanuit Regioraads-perspectief. Klik hier voor een nadere toelichting.

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar

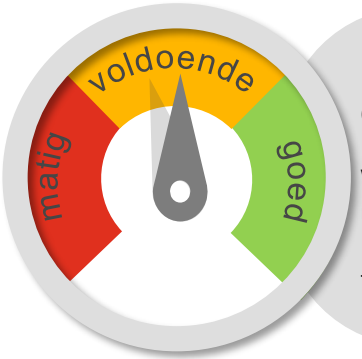
Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de informatie verkregen in onze controle onjuistheden hebben geconstateerd die gebruikers van de jaarrekening zouden kunnen beïnvloeden. Dit is wel het geval.

Kwaliteit paragrafen goed

Wij hebben vastgesteld of alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld. Klik hier voor een nadere toelichting.

Jaarverslag en jaarrekening voldoen aan eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan het BBV. Klik hier voor een toelichting.

Informatiewaarde jaarverslag

Initiële kwaliteit jaarverslag was niet voldoende. Kwaliteit jaarverslag versie rekeningcommissie is voldoende.
De kwaliteit van initiële jaarverslag en jaarrekening was niet voldoende aangezien deel van de teksten en bedragen niet waren geactualiseerd ten opzichte van 2017 en/of onjuistheden in het programmaverslag waren opgenomen.

Voorbeelden hiervan waren:
- Ontbreken concretisering van beschrijvingen in € xx miljoen;
- Niet geactualiseerde toelichtingen (“in januari 2019 wordt rapport afgerond”);
- Onjuistheden (“aanbesteding van de accountant 2019 is begin van hetzelfde jaar van start gegaan”);
- Niet geactualiseerde teksten (“renteresultaat 2018 met bedragen in de toelichting identiek aan / van 2017).

Na gezamenlijke intensieve inzet is de kwaliteit van de huidige versie van het jaarverslag voldoende.

Advies:

Wat opvalt is dat bijna elk verschil ten opzichte van begroting na wijziging nader wordt toegelicht, maar dat de kwaliteit en de ‘robuustheid’ van de toelichtingen verschillen. We raden de organisatie aan om in het vervolg niet één keer de ‘waaromvraag’ te stellen maar meerdere ‘waaromvragen’ te stellen. Zo komt de ‘echte’ achterliggende oorzaak (de ‘root-cause’) van een over- of onderschrijding boven en wint het verslag aan informatiewaarde.

Jaarrekening voldoet aan eisen BBV

Het dagelijks bestuur heeft de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:
a. de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld;
b. de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld;
c. de geschiktheid van het gebruikte normenkader voor rechtmatigheid beoordeeld.

Qua tijdigheid van de cijfers heeft financiën een verbeterslag gemaakt ten opzichte van 2017 door het uitvragen en opstellen van wekelijkse en rapportages en instructies eindejaarsafsluiting. Finance heeft met projectleiders en teammanagers acties ondernomen om een betere prognose van de nog te realiseren budgetten, de liquiditeitsprognose en eventuele effecten naar volgend jaar in kaart te kunnen brengen. Dit heeft geresulteerd in een tijdige eindejaarsafsluiting en géén boekingen na de start van onze eindejaarscontrole.

De concept jaarrekening week op punten af van het BBV. Wij hebben de organisatie veel input moeten geven om vooral de presentatie en toelichtingen te laten voldoen aan de eisen van het BBV. Wij zijn van oordeel dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die het dagelijks bestuur heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2018 aanvaardbaar zijn en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria geschikt.

Betere vergelijkbaarheid tussen gemeenschappelijke regelingen door gebruik van taakvelden vanaf 2018
Om de baten en lasten van activiteiten met andere gemeenschappelijke regelingen te kunnen vergelijken is met ingang van boekjaar 2018 een bijlage taakvelden opgenomen in de begroting en jaarrekening.

Advies:

- Voer intern op de eerste conceptversie van de jaarstukken een controle uit op de naleving van de vereisten van het BBV.
- **Let op:** in 2019 treedt de notitie incidentele baten en lasten in werking welke aanvullende eisen stelt aan de opname en toelichting van incidentele baten en lasten.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Onze bevindingen bij de jaarrekening

Onderstaand hebben wij onze detailbevindingen op de aspecten rechtmatigheid en getrouwheid opgenomen boven de door u gestelde rapporteringstolerantie van €4,0 miljoen.

Tijdens onze controle en tot de datum van dit verslag hebben wij 1 gecorrigeerd controleverschil boven onze rapportagedrempel geconstateerd. Het controleverschil bestaat uit een vorderingsbedrag van € 361K in de crediteuren. De correctieboeking is een reclassificatie van crediteuren naar overlopende activa. De correctieboeking heeft geen effect op het saldo van baten en lasten.

Getrouwheid	fouten (x €1.000)	onzekerheden (x €1.000)
Bevinding 1		
Totaal Goedkeuringstolerantie		

Rechtmatigheid	fouten (x €1.000)	onzekerheden (x €1.000)
Bevindingen O/S		
Totaal Goedkeuringstolerantie		

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Groeitraject VIC en verbeterplan 2019 voor verdere ontwikkeling bedrijfsvoering noodzakelijk

In 2018 is wel een intern controleplan door de VIC-functionaris opgesteld en zijn interne controles verricht De Vervoerregio heeft met de aanstelling van een concerncontroller medio 2018 ingezet op verdere verbetering van de bedrijfsvoering door ontwikkeling van de verbijzonderde interne controle (3e ‘line of defence’).

Wij adviseren het management om de door de VIC gerapporteerde aanbevelingen tezamen met verbeterplan 2018 concreet te maken door een tijdschema aan de actiepunten te koppelen voor concrete opvolging van de acties voor de verdere groei/ontwikkeling van de bedrijfsvoering in 2019.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Schattingen bedrijfsvoering zijn evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het dagelijks bestuur belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het dagelijks bestuur heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2018 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Schattingspost	Oordeel				Toelichting
	Controleverschil	voorzichtig	evenwichtig	optimistisch	
Waardering leningen aan openbare lichamen > 1 jaar €68 miljoen			●		De leningen aan EBS en Conexxion zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zowel EBS als Conexxion zijn betrouwbare en kredietwaardige organisatie. Daarnaast worden de aflossingen op de leningen periodiek verrekend met de concessiehouders. Wij kunnen daarom instemmen met de gekozen waardering.
Waardering uitzettingen < 1 jaar €12 miljoen			●		De uitzettingen bij ASR worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs (historische kostprijs). De uitzettingen kennen ultimo 2018 een marktwaarde gelijk aan de boekwaarde. Daarnaast zijn er, ook na balansdatum, geen indicaties voor een duurzame waardevermindering. Wij kunnen daarom instemmen met de gekozen waardering.
Waardering leningen aan openbare lichamen < 1 jaar €63 miljoen			●		Het voorschot aan GVB activa van € 52 miljoen is gewaardeerd tegen nominale waarde. Overige bedragen betreffen aflossingen op de leningen die in 2019 worden verrekend met de concessiehouders. Wij kunnen daarom instemmen met de gekozen waardering.
Reserve koersverschillen €0,5 miljoen		●			De bestemmingsreserve koersverschillen is mogelijk niet (geheel) benodigd, aangezien in voorgaande jaren een deel van de beleggingen is verkocht met een positief koersresultaat. De reserve zal komende jaar met €0,5 miljoen afnemen en is volledig afgebouwd per 31 december 2019.
BTW vraagstukken (1) Mogelijke claim Noord Holland €2 miljoen (2) Terug te vorderen BTW 2012-2016 €0,5 miljoen			●		Mogelijke claim van provincie Noord Holland €2,0 miljoen niet te verrekenen BTW verantwoord onder de NUBBV gezien onzekerheid van de eventuele verplichting. Terugvordering BTW/BCF 2012-2016 van €0,5 miljoen verantwoord onder de vorderingen op openbare lichamen gezien voornemen dagelijkse bestuur op de te vorderen BTW te verhalen op de diverse overheden. Wij kunnen instemmen met de gekozen presentatie en waardering.

Begrotingsrechtmatigheid in 2018

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de regioraad. Is op programma of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als raad toe besloten heeft. Overschrijdingen zijn in sommige gevallen onrechtmatig.

Wij hebben vastgesteld dat voor de programma's geen overschrijdingen in 2018 hebben plaatsgevonden.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

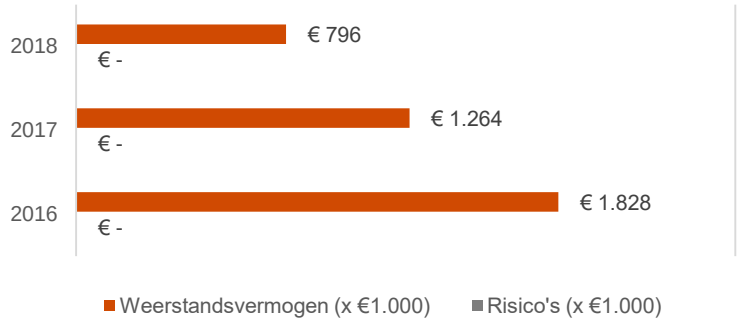
- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Risico's zijn niet nader gekwantificeerd en weerstandsvermogen koersverschillen en ICT reserve is gedaald

Een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van de Vervoerregio is het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen laat zien in hoeverre de Vervoerregio in staat is financiële tegenvallers op te vangen. In uw paragraaf weerstandsvermogen in de jaarrekening is dit nader uiteengezet en uitgesplitst in weerstandsvermogen koersverschillen en ICT reserve en risico's waarvoor geen (dekkings)maatregelen zijn getroffen.

In de figuur hiernaast hebben wij een samenvatting van het weerstandvermigen opgenomen.

Het dagelijks bestuur heeft aangegeven dat risico's worden afgedekt door flexibiliteit in de uitgaven (begrotingsvoorbehoud bij infrastructuurprojecten en clausules in openbaar vervoer contracten dat de Vervoerregio bij bezuinigingen op de BDU de subsidies mag verlagen onder gelijktijdige verlaging van het vervoeraanbod). Tevens stelt het dagelijks bestuur dat de meeste uitgaven kunnen worden gedekt vanuit de (vooruit ontvangen) BDU-bijdragen.

De in 2019 op te stellen beleidsnota risicobeheer met een nadere kwantificering van de risico's en uw beheers-maatregelen maakt de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in 2019 meer inzichtelijk.

Het beoordelen, wegen en waarderen van de risico's blijft een continu proces en vergt uw continue aandacht. De door u gesignaleerde risico's en beheersmaatregelen worden kwalitatief toegelicht in de paragraaf weerstands-vermogen. Op basis van de verstrekte toelichting kan geen oordeel worden gevormd of de huidige weerstandscapaciteit kwantitatief toereikend is om de (resterende) risico's voor de Vervoerregio op te vangen.

Voor 2018 was met de rekeningcommissie overeen-gekomen dat een aanvullende beleidsnota risicobeheer zou worden opgesteld. De tweemaandelijkse manage-mentrapportage Risicobeheersing is niet gerealiseerd en is opgenomen in het verbeterplan 2019.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- SiSa
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

De gerealiseerde lasten zijn 20% lager dan de gewijzigde begroting 2018

Voorspellend vermogen versterken door detailanalyse onderschrijding 20% ten opzichte van gewijzigde begroting

De totale lasten van de programma's liggen niet in lijn met de gewijzigde begroting. In 2018 is de onderschrijding 20% ten opzichte van de gewijzigde begroting 2018 als gevolg van vertraging diverse projecten.

Wij adviseren om het voorspellend vermogen van de Vervoerregio te versterken door tijdige uitvoering van detail-analyses van de voortgang van de diverse projecten.

Aandacht om inzichtelijk te maken hoe de vrije BDU-ruimte zich op lange termijn verhoudt tot alle ambities en opgaven

De jaarrekening en (gewijzigde) begroting moeten inzicht geven in de financiële positie en in hoeverre financiële risico's kunnen worden opgevangen. De ambities en opgaven van de Vervoerregio kunnen meer kosten dan begroot. De begroting is veelal gebaseerd op de meerjarige projecten waarvoor al een beschikking is afgegeven.

Wij adviseren om inzichtelijk te maken hoe de vrije BDU-ruimte zich op lange termijn verhoudt tot alle ambities en opgaven voor de Vervoerregio en eventuele risico's op tegenvallers kunnen worden opgevangen. Belangrijk hierin is om onderscheid te maken tussen de harde financiële risico's en de beleidsmatige risico's (beleidsdoelstellingen en - ambities).

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

De bezoldiging van uw topfunctionaris is juist verantwoord in de WNT-bijlage

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet is de secretaris aangewezen aan topfunctionaris. Zijn bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de bijlage WNT in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: https://www.topinkomens.nl

Bijlage Wet Normering Topinkomens (WNT)

	U heeft één topfunctionaris verantwoord in de jaarrekening 2018.
	De topfunctionaris is in loondienst. Gedurende het jaar hebben er geen wijzigingen betreffende de topfunctionaris plaatsgevonden.
	U heeft in 2018 geen ontslag-vergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd.

Controleverklaring Vervoerregio Amsterdam bevat paragraaf inzake overige aangelegenheden anticumulatie-bepaling WNT

Met ingang van 2018 gelden nieuwe WNT-regels voor de samenloop van topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. Deze anticumulatiebepalingen regelen dat de som van de bezoldigingen van iemand die uitvoerende topfuncties uitoefent bij meerdere rechtspersonen of instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum. In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepalingen. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij uw jaarrekening in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Geen bevindingen in de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa bijlage bij de jaarrekening 2018.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('BADO') zwaardere rapporteringtoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:
- € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan € 125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.000.000;
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In onderstaande tabel hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen.

Nr	Naam specifieke uitkering	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E27A	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	N.v.t.	Niet van toepassing

Interne beheersing is in opzet toereikend, maar kent aandachtspunten

In onze accountantsverslag 2017 hebben wij ons beeld gegeven op de interne beheersing van de Vervoerregio Amsterdam. Onze belangrijkste conclusie was dat de interne beheersing van een voldoende niveau was. Het subsidieproces is in de basis op orde.

In de tabel hiernaast hebben wij kort per proces inzichtelijk gemaakt wat de status is van de interne beheersing. Klik hier voor een toelichting op het lines of defence model.

Wij hebben kennis genomen van de opvolging van onze aanbevelingen ten aanzien van de interne beheersing zoals weergegeven in verbeterplan 2018 en het eindverslag van de VIC.

Belangrijkste aandachtspunten voor 2019 zijn:

1. Inkoop en aanbestedingen:
   - Zorg voor een rechtmatig inkoop- en aanbestedingsbeleid
   - Zichtbare borging van interne controle 4-ogen principe
   - Kwartaalrapportages naleving rechtmatige inkopen en aanbestedingen voor het management.
2. Verstrekte subsidies
   - Zichtbaar maken van consistent uitgevoerde controles in JOIN en K2F.
   - Juridische toets bij beschikkingen op juistheid en volledigheid (bv. Prestatieverklaring) en motiveer waarom er wordt afgeweken.
3. Salarissen
   - Zichtbare borging van controle verwerkte mutaties met het oorspronkelijke mutatieformulier (en onderliggende brondocumenten).

	Proces	Line of defence 1	2	3	*T.o.v. 2017*
BEDRIJFSVOERING	Inkopen en betalingen	◖	◖	◖	→
	Aanbestedingen	◖	◆	◖	↘
	Verstrekte subsidies	◖	◖	◖	↗
	IT	◖	◆	◖	→
	Salarissen	◖	◆	●	→

Legenda

- ○ In opzet ontoereikend
- ◖ In opzet toereikend, maar één of meerdere beheersmaatregelen bestaan niet of zijn niet controleerbaar
- ● Proces is adequaat opgezet en beheersmaatregelen bestaan
- ◆ Niet van toepassing / niet zichtbaar

Wat is het lines of defence model?

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het '3 lines-of-defence' model. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de **eerste lijn**: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- In de **tweede lijn**: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- In de **derde lijn**: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

1e lijn	2e lijn	3e lijn
Lijnmanagement (Afdelingen)	***Ondersteuning*** *(Financiën en controle)*	**Interne controle** (Team Interne Controle)
• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C producten	• Ondersteunt de afdelingen bij de uitvoering van de primaire processen. • Voert bij administratieve verwerking aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	• Voert interne controles achteraf uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van transacties en de financieel kritische processen. • Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Verder ontwikkeling gebruik Key2Financiën vraagt uw aandacht in 2019 Verbeterslag kwaliteit

Vanuit wet- en regelgeving is het vereist dat wij een reflectie geven op de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking.

Uw generieke IT-omgeving voor het financiële pakket Key2Financiën in combinatie met Cognos vraagt in 2019 uw verdere aandacht om door gebruik mogelijkheden verder in control te zijn. Specifiek de mogelijkheden inzake gebruik goedkeuring handmatige boekingen.

Verbeterslag jaarstukken 2018 was noodzakelijk om te voldoen aan BBV

Uw interne beheersing is in opzet van een voldoende niveau om te komen tot een betrouwbare jaarrekening. Bij de eindejaarscontrole hebben wij geconstateerd dat het afsluitproces is verbeterd ten opzichte van 2017 door interne instructies en maandelijkse monitoring. Wij adviseren om een soortgelijke verbeterslag te maken met het proces en kwaliteit van de jaarstukken.

Bij de start van onze controle waren de jaarstukken 2018 nog niet gereed. De kwaliteit van jaarverslag en jaarrekening was niet voldoende aangezien deel van de teksten en bedragen niet was geactualiseerd ten opzichte van 2017 en/of onjuistheden is het programmaverslag. Na gezamenlijke intensieve inzet en diverse afstemmingen is de kwaliteit van de huidige versie van de jaarstukken voldoende en voldoet deze aan BBV.

Gedurende onze jaareindecontrole ondervonden wij een goede samenwerking met uw team. De capaciteit van uw afdeling Financiën is versterkt, gecombineerd met interne controles door de VIC-functionaris. Wij hebben verbetering in de opgeleverde stukken gesignaleerd. Aandachtspunt voor controle 2019 zijn wel:

1. Proces en kwaliteit (review) jaarverslag en jaarrekening.
2. Aanwezigheid memo's inzake inschattingen dagelijks bestuur bv. BTW-vraagstukken.
3. Tijdigheid SiSa-verantwoording, zodat deze kan worden gecontroleerd door de VIC.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
SiSa
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Geen (vermoeden van) fraude, beheersing frauderisico's verdient voldoende aandacht

Als uw accountant is het onze verantwoordelijkheid om onze controle te plannen en uit te voeren om redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten. Tijdens onze controle van de jaarrekening 2018 zijn geen aanwijzingen voor fraude aan het licht gekomen.

Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- Risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid zijn afgezet tegen de kans en de impact.
- Frauderisico besproken met hoofd financiën, lid dagelijks bestuur en VIC
- We hebben beoordeeld of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties.
- Wij hebben ongebruikelijke boekingen (boekingen buiten het normale proces om) in uw administratie gecontroleerd.
- Jaarlijks wordt in het kader van onvoorspelbaarheid een proces/transactie nader geanalyseerd. Dit jaar heben wij goedgekeurde facturen voor betalingen van de a.i. managebr financiën voor het eerste halfjaar van 2018 nader geanalyseerd. Wij hebben vastgesteld dat de a.i.
- manager financiën geen facturen heeft goedgekeurd in 2018.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden voorgekomen.

Beheersing van frauderisico's verdient voldoende aandacht

Wij hebben naast onze eigen werkzaamheden tevens beoordeeld in hoeverre het frauderisico intern beheerst wordt. De uitkomsten zijn onderstaand opgenomen:

Aspect	Oordeel
Bewustzijn	Intern aanwezige bewustzijn t.a.v. interne beheersing is mede door uitvoering VIC verbeterd. Indirect is hiermee het bewustzijn van frauderisico's en beheersing verbeterd.
Risicoanalyse	Vervoerregio Amsterdam beschikt (nog) niet over een actuele frauderisicoanalyse.
Preventieve maatregelen	Gegeven de aanwezige functiescheidingen en interne beheersing zijn voldoende maatregelen getroffen om fraude te kunnen voorkomen inzake verstrekking subsidies.
Detectieve maatregelen (controle door de VIC)	Momenteel worden door de VIC nog géén specifieke controles uitgevoerd op frauderisico's? Wij adviseren om dit op te nemen in het VIC controleplan 2019

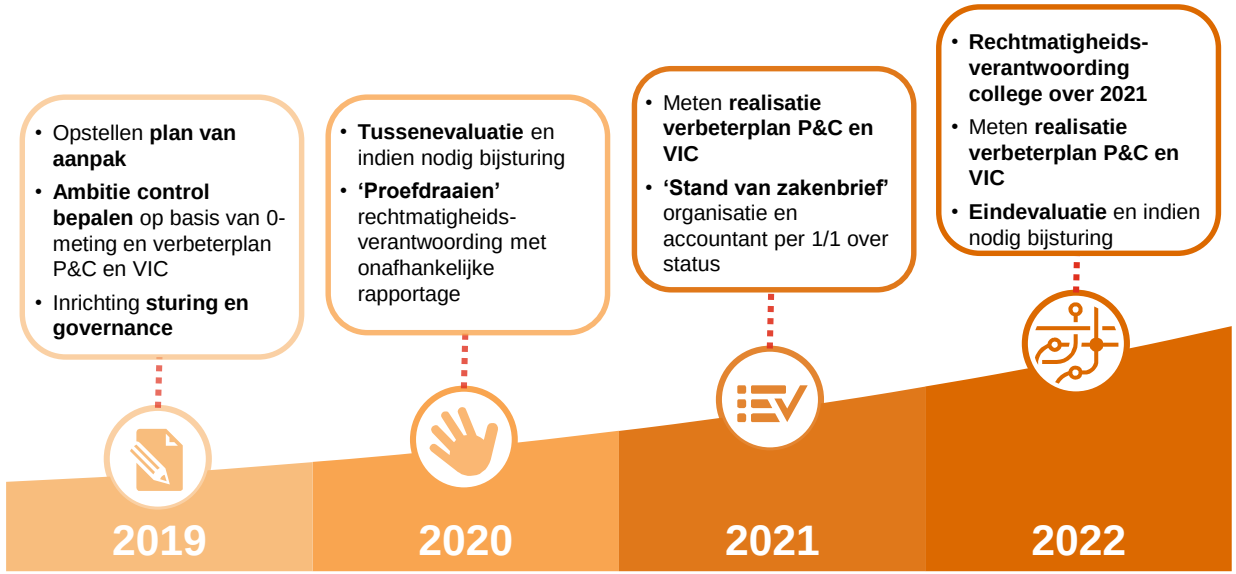
Processtappen richting Rechtmatigheidsverantwoording 2021

In de meicirculaire 2018 is aangekondigd dat gemeenten en gemeenschappelijke regelingen met ingang van 2021 een rechtmatigheidsverantwoording af dient te geven.

Inzake de exacte invulling wordt stap voor stap meer duidelijk. Naar verwachting dient het dagelijks bestuur zich alleen over de financiële rechtmatigheid van transacties aan de regioraad te verantwoorden.

Omdat u nog niet op alle terreinen zelf adequate verbijzonderde interne controle uitvoert, heeft de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording naar verwachting een grote impact op uw organisatie en werkwijzen. U moet een proces inrichten waarbij het dagelijks bestuur zelf tot een oordeel kan komen over de financiële rechtmatigheid van transacties.

Wij bevelen aan om een plan van aanpak op te stellen met een duidelijke planning en duidelijke mijlpalen voor de implementatie.

Impact van diverse interne ontwikkelingen op onze controle

Binnen de Vervoerregio zijn diverse ontwikkelingen die van invloed zijn op onze controle. Hieronder lichten wij de status en impact van de belangrijkste ontwikkelingen toe:

1. Nieuwe begrotingsinrichting 2019-2022 geënt op nieuwe Beleidskader Mobiliteit en de nieuwe organisatie-inrichting (budgethouderschap).
2. Verdere professionaliseren van de managementinformatie resulterend in tweemaandelijkse managementrapportages, inclusief risicobeheersing, ten behoeve van betere sturing en beheersing.
3. Opvolging van de aanbevelingen VIC en verbeterplan 2018
4. Inhoudelijke ontwikkelingen:
   - Investeringsagenda Smart Mobility inspelend op de technische ontwikkelingen en innovaties op gebied van mobiliteit.
   - Actieplan Schone Lucht van gemeente Amsterdam. De gemeente wil vanaf 2030 het verkeer in de stad uitstootvrij maken door milieuzones uit te breiden en uitstootvrije gebieden in te voeren.
5. Verdere ontwikkeling gebruikersmogelijkheden Key2Financiën.

Dit vraagt een andere beheersing. Momenteel is de financiële afdeling nog onvoldoende vooraf betrokken bij de te nemen beslissingen die financiële gevolgen hebben. Hierdoor wordt vaak de financiële weerslag van keuzes achteraf duidelijk. Door financiën meer een adviserende rol te laten hebben in dit proces, voordat beslissingen worden genomen, worden keuzes meer integraal afgewogen.

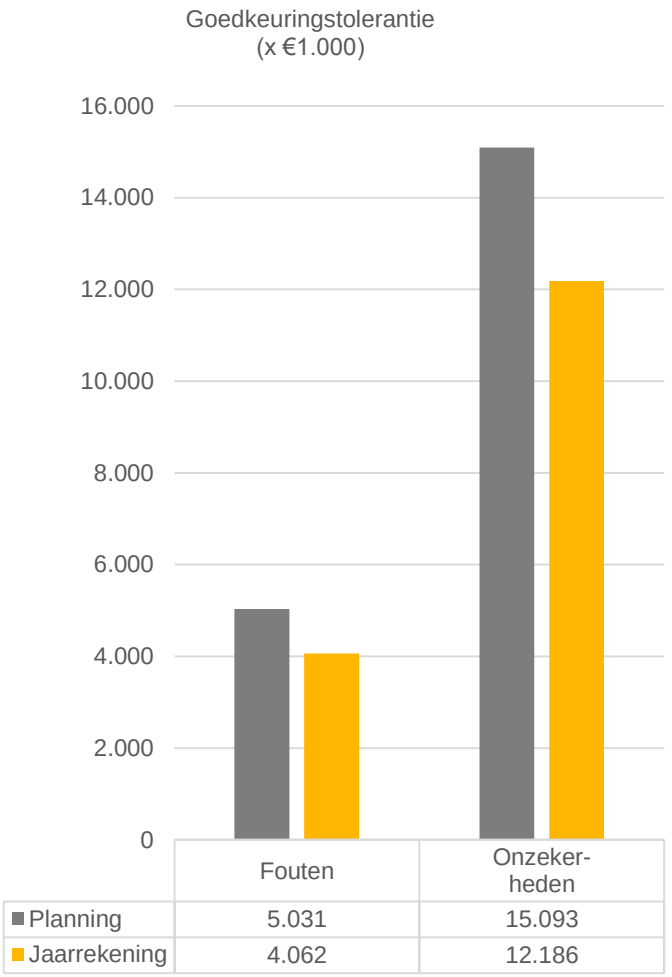

De materialiteit is gedurende de controle 20% afgenomen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’ in onze controleverklaring.

In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de gemeente hanteert. De grondslag voor het bepalen van deze toleranties betreft de totale werkelijke kosten van de gemeente, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves.

In onze planning hebben wij een materialiteit vastgesteld op basis van de lasten in de gewijzigde begroting 2018 van €503 miljoen. Materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, €97 miljoen lager zijn dan in de gewijzigde begroting waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een verlaging plaatsgevonden van onze goedkeuringsmaterialiteit naar €4,1 miljoen.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Materialiteit

Communicatie

Onze onafhankelijkheid

Update over onze communicatie met u

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle hebben gerapporteerd. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Accountants-verslag
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle.	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving	●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management.	●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.	●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college	●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op de financiële verslaggevingsproces	●
Niet gecorrigeerde afwijkingen	●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit.	●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's.	●

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Materialiteit

Communicatie

Onze onafhankelijkheid

Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Wij hebben geen opdrachten uitgevoerd die onze onafhankelijkheid bedreigen

Wij hebben onze naleving van externe standaarden, het wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid van PwC en het onafhankelijkheidsafspraken met Vervoerregio Amsterdam met betrekking tot onze dienstverlening in 2018 bewaakt en bevestigen dat we aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Overzicht van de bestede uren door het controleteam en honoraria

De controle van de jaarrekening van vereist voldoende tijd en aandacht van teamleden van het juiste niveau voor gegevensgerichte werkzaamheden, beoordeling en begeleiding.

Voor onze controle van het boekjaar 2018 hebben wij de volgende uren besteed, inclusief uren voor planning en tussentijdse activiteiten:

Functieniveau	Totaal aantal uren		%
	Gepland	Werkelijk	
Partner/director	50	34	10%
(Senior) manager	86	74	20%
Overige medewerkers	300	306	70%
Totaal	**436**	**414**	100%

NB: Dit is onze beste schatting op basis van uren op locatie op 28 mei 2019.